

Projev prezidenta republiky při přijetí vedoucích zastupitelských úřadů ČR v zahraničí

29.8.2023 - Petr Pavel | Správa Pražského hradu

Vážený pane ministře, vážené paní velvyslankyně, paní generální konzulky, vážení paní velvyslanci a generální konzulové, vážené dámy, vážení pánové,

jsem opravdu moc rád, že vás tady dnes mohu v tak hojném počtu přivítat na Hradě k našemu pro mě prvnímu jednání v roli prezidenta republiky.

Já jsem se ujal mandátu v době, kterou můžeme poněkud eufemisticky nazvat turbulentní. Je naprosto zřejmé, že náš svět v této době čelí velice komplexní a dynamické přeměně.

Ruská agrese i rostoucí asertivita hrozí nabourat celý dosud platný mezinárodní řád vystavěný na dohodnutých pravidlech a spolupráci. Oslabuje se důvěra v demokracii obecně, v její instituce a v samotný smysl demokracie. Sílí kybernetické útoky proti základním institucím státu. Společně také čelíme velice intenzivní vlně dezinformací, které prohlubují nedůvěru a rozleptávají nejen naši společnost zevnitř. Bezpečnostní dopady klimatických změn se v plné síle teprve ukážou, ale je zřejmé, že již dnes se na ně musíme začít připravovat.

Mým cílem, se kterým jsem se ujal úřadu prezidenta republiky, je vrátit tomuto úřadu a celé zemi řád a klid. Chápu, že samotné slovo řád mnohé lidi irituje, ale v mém vnímání představuje především respekt k dohodnutým pravidlům. A pokud jde o zahraniční politiku, tak tato ambice spočívá především v posilování bezpečnosti naší země a ve vzájemné koordinaci zahraniční politiky se všemi nejvyššími ústavními činiteli.

Já jsem rád, že po dlouhé době byl mezi námi nalezen soulad v úsilí o to, aby česká zahraniční politika byla jednotná a předvídatelná. A to ve všech institucích. Zahraniční politika mého úřadu nebude hradní, jako tomu bylo v minulosti. Chci, aby byla především státní, a tedy koordinovaná, transparentní, srozumitelná a tedy důvěryhodná. Nejen pro vás jako profesionály, ale také pro veřejnost a pro naše zahraniční partnery.

Definovat si, co je to česká zahraniční politika, nebylo vždy snadné. Kdo jsme anebo kým se cítíme být? Jaké jsou naše národní zájmy? Nebo co chceme prosazovat? Odpovědi na tyto otázky byly mnohdy nejasné nejen pro naše partnery ve světě, ale zejména pro nás samotné.

Mám ale dobrý pocit z toho, jak se nám krok za krokem daří měnit obraz Česka, donedávna vnímaného jako těžko srozumitelného a často nepředvídatelného partnera. Nová bezpečnostní strategie, která vznikla na Ministerstvu zahraničí nedávno, je toho rovněž důkazem.

Povedlo se nám toho ale mnohem více. V loňském roce jsme se úspěšně zhostili našeho předsednictví v Radě Evropské unie. Ukázali jsme, že dokážeme hledat dobrá kompromisní řešení, skloubit ambice s realismem a do dalších let můžeme hledět se zdravým sebevědomím. Rád bych, abychom si tuto zkušenost přenesli i na další mezinárodní fóra.

Jsem hrdý na to, s jakou silou a jednotou se naše země a lidé postavili za napadenou Ukrajinu a poskytli útočiště válečným uprchlíkům. Dokázali jsme se vymanit ze závislosti na ruských energiích,

jakkoli ještě před rokem se to zdálo téměř nemožné.

Vnímám samozřejmě i dopady války a migrační vlny na mnohé občany naší země, a to nejen v rovině ekonomické, ale i sociální. Vnímám i to, jak jsou tyto dopady cíleně a necitlivě zneužívány k šíření extremismu a v některých případech i xenofobie. Tomu se musíme postavit. Sám tomu budu věnovat velkou pozornost.

Chci pomoci budovat značku Česka jako země, která si váží demokracie, svobody a lidské důstojnosti. Máme v této věci na co navazovat, mimo jiné i na vytrvalou práci řady z vás, špičkových diplomatů, kteří jste tuto vizi neopouštěli ani tehdy, kdy neměla politické zastání. Jedním z těchto výjimečných lidí byl bezesporu i nedávno zesnulý Martin Povejšil. Ale je vás víc a já Vám chci velice poděkovat za uchovávání hodnot, na kterých naše společnost stojí.

V moderním světě, který stojí na hodnotách, nesmí převládnout zvůle a právo silnějšího. Nikdo si ze současné krize nesmí odnést pocit, že manipulace a násilí k prosazování vlastních zájmů se vyplácí. Pokud chceme zachovat svět postavený na právu a jeho vymáhání, nemůžeme rezignovat na boj proti lži, manipulacím a šíření nenávisti.

Proto i nadále zůstane součástí všech mých jednání podpora Ukrajiny. Není to jen solidární a morálně správné. Je to i prozíravé, strategické a klíčové pro zajištění bezpečnosti naší země.

Vítězství Ruska nemůžeme dopustit. Nejen že by takový výsledek stvrdil nepřijatelné bezpráví na Ukrajině a jejích obyvatelích. Zároveň by Rusko, které si jasně vybralo cestu konfrontace, povzbudil k dalším nepřátelským krokům vůči dalším evropským zemím včetně té naší. Zkušenost už máme a netřeba zvlášť spekulovat o tom, že se Rusko se ztrátou politického vlivu nad naší zemí nikdy nesmířilo. A je také zřejmé, že takový výsledek by inspiroval další země uvažující podobně jako Rusko.

Česká podpora Ukrajiny proto musí i nadále zůstat co nejširší. Ukrajina potřebuje pomoc humanitární, vojenskou, ekonomickou, politickou i rekonstrukční. A v tomto smyslu bychom měli také působit na naše demokratické partnery.

Prosperující, demokratická Ukrajina, která bude plně integrovaná do euroatlantického společenství, představuje nejspolehlivější záruku dlouhodobého míru ve východní Evropě. Musíme proto vytvořit takové podmínky, aby se Ukrajina po skončení konfliktu a splnění potřebných kritérií mohla stát plnohodnotným členem EU a NATO.

Druhým konstantním předpokladem bezpečnosti naší země jsou bezproblémové vztahy s našimi sousedy. Ty jsou dnes nejlepší v našich moderních dějinách, ale je dobré si připomínat, že to není samozřejmostí, a nenechat se jejich současnou kvalitou ukolébat.

Země, která snad ani není cizinou v pravém slova smyslu, je Slovensko. Parlamentní volby již za několik týdnů ukážou, jakou budoucnost si Slováci přejí a vyberou. Věřím, že ať už bude výsledek voleb jakýkoli, naše nadstandartní přátelství zůstane pevné a osobně se o to budu zasazovat.

Z pohledu velikosti a síly zůstává naším nejvýznamnějším evropským partnerem Německo, které prochází geopolitickým i ekonomickým přerodem. V řadě otázek, například ruské a čínské hrozby, se náš pohled postupně sbližuje. Zároveň ale máme bytostný zájem na úspěšné modernizaci německého hospodářství v rámci zelené a digitální transformace, se kterou je pupeční šňůrou spojena nejen evropská, ale i naše vlastní prosperita.

Svůj význam neztrácí ani regionální formáty a jsem rád, že v listopadu zde na Pražském hradě přivítám své protějšky ze zemí Visegrádské čtyřky. Věřím, že z dlouhodobého hlediska má smysl

usilovat o to, aby Visegrád byl věrný svému zakladatelskému duchu, který byl demokratizační a proevropský.

Třetím jednoznačným předpokladem pro silné a bezpečné Česko je bezesporu naše členství v Evropské unii a Severoatlantické alianci. V příštím roce oslavíme dvacáté, respektive pětadvacáté výročí těchto dvou, z pohledu dlouhodobé prosperity a bezpečnosti naší země, naprosto zásadních kroků. Bude to příležitost připomenout si všechny mnohdy těžko vyčíslitelné přínosy, které nám naše členství v těchto dvou organizacích přináší.

Ruská agrese nám ukázala, že v Evropě i přes Atlantik dokážeme postupovat jednotně a jasně. Společné porozumění hrozbám, jimž čelíme, i odhodlání hledat společná řešení si musíme na půdě EU i NATO udržet. Vždy bude výhodnější bojovat za jednacím stolem než na bojištích.

Během loňského předsednictví jsme pak jednoznačně ukázali, že Evropská unie nám není a nemůže být cizí. Jsme nejen její pevnou součástí, ale sami ji utváříme. Pojdme na tuto zkušenost navázat. Nejen v Bruselu, ale i v dalších hlavních městech.

Krajina našich evropských partnerství se v posledních letech hodně proměnila. Mimo jiné v důsledku brexitu, kdy jsme částečně přišli o našeho tradičního spojence v Evropské unii Velkou Británii, byť s ní i nadále udržujeme skvělé vztahy. O to usilovněji musíme nyní hledat koalice napříč kontinentem, v Pobaltí, ve Skandinávii, ale i mezi dalšími středně velkými zeměmi.

Naše evropská politika musí být aktivní. Zelenou a digitální transformaci, jakkoli ji nemusíme mít rádi, nezastavíme. Naopak. Potřebujeme ji co nejlépe využít ve prospěch Česka a našich občanů. Jedině tak můžeme zajistit, že Česko nezůstane stát stranou.

Základní mezinárodní platformou pro zajištění naší bezpečnosti a obrany zůstává Severoatlantická aliance. Summit ve Vilniusu potvrdil, že spojenci si jsou vědomi hrozeb na východním křídle, důležitosti záruk pro Ukrajinu, ale také rizik souvisejících s Čínou, terorismem nebo nekontrolovanou migrací. Pro nás ze členství v NATO vyplývá řada domácích úkolů, ke kterým musíme ve vlastním zájmu přistoupit s co největší vážností a odpovědností.

V okruhu našich nejbližších spojenců pochopitelně zaujímají zvláštní místo Spojené státy americké, s nimiž sdílíme zájem na obhajobě otevřeného a demokratického mezinárodního řádu. Nedávno ratifikovaná Dohoda o spolupráci v oblasti obrany je jednoznačně správným krokem, dlouhodobě posilujícím bezpečnost naší země.

Další stálíci české zahraniční politiky jsou vztahy se zeměmi, které mají zájem o integraci do euroatlantického prostoru, často ale čelí vážným překážkám. Zemím západního Balkánu i tzv. Asociovaného tria, tedy Ukrajině, Moldavsku a Gruzii musíme podat a dlouhodobě podávat pomocnou ruku.

Rozšíření Evropské unie se stále více ukazuje být nejen geopolitickou prioritou, ale také existenční otázkou. V případě, že budeme váhat, hrozí, že se na našem kontinentu trvale prosadí zájmy, které nejsou kompatibilní s těmi našimi. Česká přidaná hodnota je nasnadě. Sami máme se začleněním do evropských a transatlantických struktur zkušenosti, které můžeme úspěšně předávat dalším.

Nebojme se. A především se nevyhýbejme diskusím o reformě, která bude v případě dalšího rozšíření Evropské unie zcela nepochybně zapotřebí.

Ve spolupráci s vámi chci usilovat také o zintenzivnění vztahů se společenstvím geograficky vzdálenějších demokratických států. Takové bylo i mé hlavní poselství, které jsem nedávno přednesl na Kodaňském summitu pro demokracii. Střet, který prožíváme, má mnoho podob: bezpečnostní,

hospodářský i politický. Především se ale jedná o střet hodnotový. Demokratické státy musí stát při sobě, a to bez ohledu na vzdálenosti.

Důležité spojení nemáme jen v euroatlantickém prostoru, ale například také v Indo-Pacifiku. Síla demokratického společenství bude pro výsledek tohoto střetu určující. To, jestli se společně ubráníme ruskému revizionismu a rostoucímu vlivu Číny, určí, co si budou moci dovolit další aktéři, kteří si přejí a usilují o rozkolísání mezinárodního řádu.

Mnohem upřímněji musíme hovořit se zeměmi takzvaného globálního Jihu, kterým jsme dlouho nenaslouchali dostatečně. Souboj o podobu světového řádu probíhá dnes nejen na Ukrajině či v jihovýchodní Asii, ale také v Africe nebo Latinské Americe. Řadu zemí jsme dlouhodobě nechávali napospas ruskému a čínskému vlivu, až jim nezbyla jiná alternativa.

Musíme proto začít častěji přicházet s vlastní nabídkou a férovými podmínkami pro obě strany. V tomto duchu jsem před několika týdny přijal i prezidenta Mosambiku. Česká republika může těžit z toho, že není zatížena koloniální minulostí. V řadě zemí je naše značka stále živá a pozitivně vnímaná. Nesmíme tyto země, i když se v řadě věcí neshodujeme, přenechat vlivům velkých autoritářských režimů.

Chci Vás ubezpečit, že budu usilovat také o podporu ekonomické diplomacie. Chci to ale dělat jinak než někteří mí předchůdci. Musíme být sebevědomí, pragmatičtí, transparentní, aniž bychom ale rezignovali na naše hodnoty. Ruská agrese ukázala, jak zrádná může být ekonomická nebo energetická závislost. Proto věřím, že budete o to intenzivněji přispívat k diverzifikaci našich ekonomických vztahů ve světě. To posílí bezpečnost naší ekonomiky a ve výsledku i bezpečnost celé naší země.

Rád bych rovněž, aby Česká republika navázala na tradice v oblasti podpory lidských práv.

Vize, o které jsem dnes hovořil, není ničím, co bych mohl, nebo chtěl, naplňovat sám. K jejímu úspěchu je třeba splnit, respektive dlouhodobě zajistit tři základní předpoklady.

Zprvu, Česká republika potřebuje jednotnou a stabilní zahraniční politiku. Za ni zůstává v první řadě odpovědná vláda. Za zásadní považuji, že se nám nyní mezi ústavními institucemi podařilo shodnout se na základních principech a efektivní koordinaci. To je potřeba udržet i do budoucna. Hodlám proto pokračovat v již zavedených setkáních ústavních činitelů a věřím, že i v dalších letech k nim budou všichni účastníci přistupovat s dobrou vůlí a ochotou ke shodě.

Druhým a neméně důležitým faktorem je důvěra veřejnosti v zahraniční politiku. Jak jsem již zmínil, naše společnost prokázala nebyvalou solidaritu s Ukrajinou a zejména s ukrajinskými uprchlíky. Čím déle však válka trvá, tím těžší je tuto solidaritu udržet. Musíme proto naši zahraniční politiku mnohem odpovědněji než dříve vysvětlovat široké veřejnosti. Přesvědčovat, že je v zájmu každého z nás, a pozorně naslouchat. Nesmíme dopustit hodnotovou erozi, která by vedla ke zpochybnění našeho zakotvení v euroatlantickém prostoru.

Za sebe Vám mohu slíbit, že o to budu usilovat během každé své zahraniční cesty, ať už to bude nadcházející zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku, nebo následující summit V4. Chci občanům transparentně vysvětlovat smysl svých cest i přijímaných zahraničních návštěv.

V neposlední řadě bych byl rád, kdyby všem našim občanům v zahraničí bylo umožněno zúčastnit se voleb snadněji než dosud. Podporuji, aby naše země konečně přijala nějakou formu korespondenčního hlasování.

Třetím podstatným předpokladem pro naplnění mé vize jste vy. Vím, že mnozí z Vás odvádí

excelentní práci. Diplomacii berete nejen jako řemeslo, ale jako poslání. Jsem si také vědom, že tento přístup, jakkoli naplňující, si často vybírá i velké osobní oběti. Často i ty nejvyšší.

Společné vize prosazujete často v nelehkých podmínkách. To, co bude i nadále odlišovat Vaši práci od zpráv světových agentur, je Vaše každodenní aktivita a kontakt s představiteli a občany země vašeho působení. Nejen v politice, ale i dalších oborech lidské činnosti.

Větším kontaktem s lidmi přímo v terénu ještě lépe přispějete k dobrému obrazu naší země ve světě. A my naopak díky Vám lépe porozumíme dění v zahraničí. Věřím, že spolu můžeme posunout renomé i sebevědomí Česka ve světě mnohem výš.

Dovolte mi, abych Vám na závěr ještě jednou poděkoval za Vaši práci ve prospěch České republiky, abych vám do další práce popřál pevné zdraví, hodně štěstí a úspěchů a zároveň zázemí ve vašich rodinách.

<https://www.hrad.cz/cs/prezident-cr/soucasny-prezident-cr/verejna-vystoupeni-a-rozhovory/prijeti-vedoucich-zastupitelskych-uradu-cr-v-zahranici-prezidentem-republiky-17310>